

Informatienota raad

Werkprogramma Leefomgevingskwaliteit

Voor vragen

E-mail: Suzanne.deZoeten@veldhoven.nl
Datum B en W: 26 september 2017
MyCorsa: 17bs00175

Kennisnemen van

Het besluit van het college om het 'werkprogramma leefomgevingskwaliteit' vast te stellen.

Inleiding

Tot 2016 is er (twee)jaarlijks een Milieu Uitvoeringsprogramma (MUP) opgesteld, uitgevoerd en geëvalueerd, gebaseerd op het lopende milieubeleidsplan. Dit milieubeleidsplan kende een looptijd van 2010 tot 2014 en werd door uw raad verlengd tot 2016. Na de evaluatie van dit plan heeft uw raad besloten om in plaats van een nieuw milieubeleidsplan een beleidsvisie leefomgevingskwaliteit (milieu, duurzaamheid) op te stellen en een koppeling te maken naar de Omgevingswet. Omdat begin 2018 wordt gestart met de voorbereiding van het opstellen van een Omgevingsvisie en hierin veel van het milieu- en duurzaamheidsbeleid in opgenomen kan worden, heeft het college besloten om zo kort daarvoor geen beleidsvisie leefomgevingskwaliteit te maken. Wel is besloten om een werkprogramma te maken.

Kernboodschap

De uitvoering van het milieubeleid is steeds meer geïntegreerd in de overige beleidsvelden van de gemeente. De focus in dit werkprogramma ligt op de verdere integratie van het duurzaamheidsbeleid in de overige beleidsvelden van de gemeente. Daarom heet het ook geen Milieu-uitvoeringsprogramma, maar Werkprogramma Leefomgevingskwaliteit.

De komende jaren is de doorvertaling van duurzaamheid terug te vinden in nieuwe beleidsplannen die opgesteld worden, zoals de omgevingsvisie en de nieuwe beleidsplannen voor verkeer en vervoer, riolering en groen.

Het thema energie is een belangrijk thema en hier wordt in het werkprogramma zwaar op ingezet. De ambitie is om een energieneutraal Veldhoven te realiseren, maar dat is met de huidige stand van de techniek nog te ambitieus. Gebleken is dat het energieverbruik nog steeds stijgt in plaats van daalt. Om de groei te stoppen zetten we in op het zoveel mogelijk Nul-op-de-Meter (NOM) en aardgasloos realiseren van nieuwbouw woningen. We stellen het aardgasloos en NOM bouwen van woningen verplicht op grond die de gemeente in eigendom heeft en stimuleren dit bij de bouw op grond van derden. Als gemeente willen we het goede voorbeeld geven, bijvoorbeeld bij de nieuwbouw van het zwembad. We treffen minimaal de energiebesparende maatregelen in onze bestaande eigen gebouwen met een terugverdientijd van minder dan 10 jaar, met als voordeel dat dit een kostenbesparing op de energierekening oplevert. Bij bedrijven controleren we of de wettelijk verplichte energiebesparende maatregelen uitgevoerd zijn.

De verduurzaming van het energieverbruik is nog erg beperkt in Veldhoven. In 2015 hadden nog slechts 677 woningen zonnepanelen. Zonnepanelen zijn inmiddels een goed renderende en betrouwbare vorm van duurzame energie. Door de toepassing van zonnepanelen kunnen er echt meters gemaakt worden in het verminderen van de CO₂-uitstoot. Daarom starten we een energiedialoog en onderzoeken naast de mogelijkheden voor zonnedaken de mogelijkheden voor realisatie van zonneweides.

Medewerking van burgers, bedrijfsleven, partners, zoals woningbouwcorporaties en mede-overheden zijn hard nodig om een goede leefomgevingskwaliteit te behouden. We zoeken deze samenwerking op. De bewustwording van de duurzaamheidsopgaven op gebied van met name energie en klimaat groeit. Burgers en bedrijven nemen ook steeds vaker zelf initiatief en realiseren duurzame bouwplannen. We juichen dergelijke initiatieven toe en benutten deze in de communicatie.

De materialentransitie ligt goed op schema. De komende tijd gaan we in het bijzonder aandacht besteden aan die afvalstromen waar nog de meeste winst te halen valt. Dit zijn het GFT en grof huishoudelijk afval. Daarnaast onderzoeken we hoe een beter scheidingsgedrag bevorderd kan worden en hoe bij de hoogbouwlocaties het afval beter gescheiden kan worden.

Voor de wettelijke taken op het gebied van milieuvergunningverlening en -handhaving wordt jaarlijks een apart programma, met een eigen budget opgesteld en ook geëvalueerd. Bij het opstellen van de omgevingsvisie wordt gekeken waar kansen en wensen zijn om op gebied van geluid, lucht- en bodemkwaliteit een nog betere leefomgevingskwaliteit te behalen.

Vervolg

Mocht het de komende jaren nodig zijn om het werkprogramma wezenlijk bij te stellen, dan wordt uw raad hierover geïnformeerd.

Communicatie en samenspraak

Duurzaamheid en energieneutraliteit zijn onderwerpen die we in de communicatie met inwoners benadrukken.

Bijlagen

Werkprogramma Leefomgevingskwaliteit.

Werkprogramma Leefomgevingskwaliteit

Samen op weg naar een
DUURZAAM
VELDHOVEN

Inhoud

1. Inleiding.....	3
Leeswijzer	3
2. Zicht op een goede leefomgevingskwaliteit in Veldhoven	5
3. Duurzame ruimtelijke ontwikkeling	11
4. Energie	13
5. Bewustwording	18
6. Materialentransitie.....	19
7. Wettelijke taken	21
8. Organisatie en financiën	22

1. Inleiding

Tot 2016 is er (twee)jaarlijks een Milieu Uitvoeringsprogramma opgesteld, uitgevoerd en geëvalueerd, gebaseerd op het lopende milieubeleidsplan. Dit milieubeleidsplan kende een looptijd van 2010 tot 2014 en werd door de raad verlengd tot 2016. Na de evaluatie van dit plan heeft de raad besloten om in plaats van een nieuw milieubeleidsplan een beleidsvisie leefomgevingskwaliteit (milieu, duurzaamheid) op te stellen en een koppeling te maken naar de Omgevingswet. Dit kan door thema's als water, klimaatadaptatie en gezondheid mee te nemen en uit te gaan van de volle breedte van duurzaamheid op gebied van people, planet en profit. De beleidsvisie leefomgevingskwaliteit was gepland voor het tweede kwartaal van 2017. Maar de verbreding van het milieubeleid naar leefomgevingsbeleid zou betekenen dat er al een groot deel van de Omgevingsvisie wordt gemaakt, zoals die in het kader van de Omgevingswet is bedoeld. Omdat begin 2018 wordt gestart met de voorbereiding van het opstellen van een Omgevingsvisie heeft het college besloten om zo kort daarvoor geen beleidsvisie leefomgevingskwaliteit te maken.

De uitvoering van het milieubeleid staat in de tussentijd niet stil en is steeds meer geïntegreerd in de overige beleidsvelden van de gemeente. De focus in dit werkprogramma ligt op de verdere integratie van het duurzaamheidsbeleid in de overige beleidsvelden van de gemeente. Daarom heet het ook geen Milieu-uitvoeringsprogramma, maar een Werkprogramma Leefomgevingskwaliteit.

Leeswijzer

Het Werkprogramma Leefomgevingskwaliteit begint met een schets van de opgave die er ligt voor behoud en verbetering van een goede leefomgevingskwaliteit met de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen en trends in hoofdstuk 2. Dit is een soort menukaart voor de verdere integratie van duurzaamheid in andere beleidsvelden.

Het Werkprogramma Leefomgevingskwaliteit bestaat verder uit de volgende vijf thema's, die in hoofdstuk 3 tot en met 7 worden toegelicht:

- ♦ Duurzame ruimtelijke ontwikkeling
- ♦ Energie
- ♦ Bewustwording
- ♦ Materialentransitie
- ♦ Wettelijke taken

Uitgangspunten voor het werkprogramma:

- ♦ ***ambities 2030 uit Milieubeleidsplan 2010-2016***
- ♦ ***ambities uit Grondstoffenplan 2013-2016.***
- ♦ ***Aanbevelingen uit de evaluatie Milieubeleidsplan***
- ♦ ***Aanbevelingen uit 'Evaluatie nieuwe afvalinzamelingmethode'***
- ♦ ***Verdere integratie van duurzaamheid in andere beleidsterreinen***

Per thema zijn de ambities, de koers en een activiteitenoverzicht opgenomen. In de rechterkolom is de stand van zaken weergegeven. Streven is om meer regie te gaan voeren en partijen in de samenleving te stimuleren om meer de eigen verantwoordelijkheid te nemen. Per activiteit is dan ook aangegeven welke rol de gemeente op zich neemt.

Voor het uitvoeren van de activiteiten in dit Werkprogramma Leefomgevingskwaliteit is uiteraard ook personele capaciteit nodig. Omdat het veelal gaat om integrale projecten, die personele inzet van verschillende afdelingen vraagt, is deze personele inzet niet per activiteit gekwantificeerd. Een deel van het milieu-werk wordt uitgevoerd door de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (Odzob). Dit betreft vooral vergunningverlening en handhaving. Deze taken komen niet in dit programma voor omdat jaarlijks een apart handhavingprogramma wordt opgesteld en geëvalueerd.

Daar waar mogelijk is in het programma een inschatting gemaakt van de bijdrage van de activiteit aan het bereiken van de ambities. Dit geldt vooral voor het thema energie.

In hoofdstuk 8 tenslotte staat het beschikbare budget. Verder is in dit hoofdstuk geschetst in welke samenwerkingsverbanden Veldhoven participeert en hoe de monitoring wordt opgepakt.

OMGEVINGSDIENST
ZUIDOOST-BRABANT

2. Zicht op een goede leefomgevingskwaliteit in Veldhoven

Waarom werken we aan leefomgevingskwaliteit?

Volgens het in 2015 vastgestelde 'Profiel van Veldhoven' is Veldhoven een gemeente met veel kwaliteiten die het een aangename plaats maken om te wonen en te werken. Om er voor te zorgen dat Veldhoven ook in de toekomst een aangename plaats is om te verblijven, is het van belang om te zorgen voor een goede leefomgevingskwaliteit. Nu en in de toekomst.

Van het begrip leefomgevingskwaliteit bestaan diverse definities. Wij bedoelen met 'leefomgevingskwaliteit' wat het RIVM de 'kwaliteit van de leefomgeving' noemt:

De kwaliteit van de leefomgeving is één van de factoren die onze kwaliteit van leven bepaalt en wordt bepaald door ruimtelijke, fysieke en sociale omgevingsfactoren. Naast meetbare (objectieve) kenmerken, zoals aantal decibel geluid of afstand tot groen in de wijk, zijn ook oordelen of percepties van mensen van belang, zoals hinder van geluid of tevredenheid met groenvoorzieningen (subjectieve kenmerken). Belangrijk daarbij is dat niet alleen objectieve kenmerken of meetgegevens van belang worden geacht, maar ook de beleving van mensen, zowel voor wat betreft de kwaliteit van de leefomgeving als voor de gezondheid. Deze beleving van bewoners kan nog wel eens verschillen van de situatie zoals vastgesteld op basis van de meetgegevens.

Deze leefomgevingskwaliteit is van een groot aantal factoren afhankelijk en de ontwikkelingen gaan soms razendsnel. Ter illustratie:

De Veldhovense gemeenteraad heeft in 2016 met de keuze voor aardgasvrij De Drie Dorpen landelijk op de kaart gezet als voorbeeldwijk. Nauwelijks een jaar verder wordt het wettelijk geregeld dat aardgasvrije wijken gemeengoed worden.

De belangrijkste ontwikkelingen en opgaven in relatie tot de leefomgevingskwaliteit schetsen we hieronder als kader voor de keuzes die in dit werkprogramma leefomgevingskwaliteit worden gemaakt.

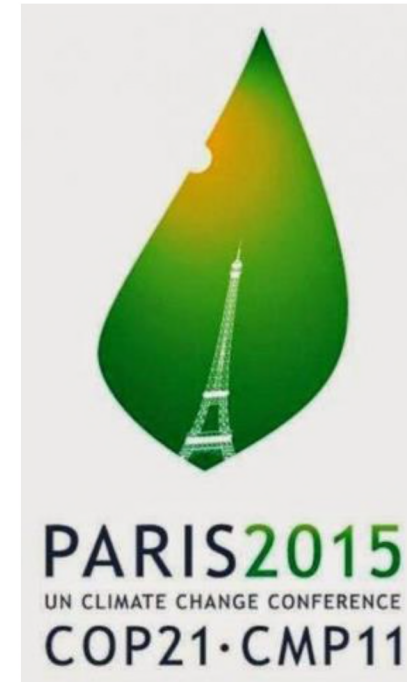

Energietransitie

Op de klimaattop in Parijs in 2015 zijn wereldwijde afspraken gemaakt om de uitstoot van CO₂ te verminderen om de klimaatverandering tegen te gaan. Voor Nederland betekenen de afspraken in Parijs een energietransitie: het overschakelen op duurzame energie. De stip op de horizon is een CO₂-neutraal Nederland in 2050. Gevoed door de problemen met de aardgaswinning in Groningen groeit het gevoel van urgentie voor de energietransitie in Nederland razendsnel. De regio Zuidoost-Brabant heeft de ambitie om als eerste stedelijke regio van Nederland energieneutraal te worden. Uit de regionale verkenning 'Ruimte voor energie' zijn de contouren duidelijk geworden waar in de regio het beste windenergie, zonne-energie, biomassa en geothermie kan worden ingezet. De verkenning heeft opgeleverd dat energieneutraal worden met de huidige technieken een enorme ruimtelijke impact heeft. Tegelijkertijd biedt de energietransitie economische groei kansen en kan de regio zich als Brainport verder profileren met de toepassing van innovaties op energie gebied. Voor de landelijke gemeenten is het gemakkelijker om energie-neutraal te worden dan voor de stedelijke gemeenten. Een energie-neutrale regio is alleen mogelijk als de ene gemeente duurzame energie produceert voor de andere gemeente. Het is een bovenlokale opgave die gezamenlijk moet worden opgelost.

Veldhoven moet haar bijdrage leveren aan de energietransitie, maar kan met de huidige beschikbare technieken binnen de gemeentegrenzen niet CO₂ neutraal worden. De mogelijkheden voor windenergie in de gemeente zijn - onder meer door de ligging nabij de luchthaven - beperkt. Geothermie (aardwarmte) ligt op te grote diepte en kan daardoor niet rendabel gewonnen worden. Biomassa is maar beperkt beschikbaar en ook niet overal direct toepasbaar. Zonne-energie is wel een duurzame energievorm die zeer geschikt is voor Veldhoven, want Veldhoven heeft veel dakoppervlak en daarnaast mogelijkheden voor zonne-weides.

Groen, water en de klimaatadaptieve stad

De klimaatverandering lijkt inmiddels een feit. Op de Noordpool smelt het ijs schrikbarend snel. Dichterbij huis zorgde extreme regenval vorig jaar voor veel wateroverlast. De klimaatverandering betekent extremere weersomstandigheden met meer hoosbuien, periodes van droogte en hittegolven, die in een versteende stedelijke omgeving tot hittestress kan leiden.

We moeten ons voorbereiden op de klimaatverandering door in te zetten op een klimaatadaptieve stad. Dit betekent onder meer ruimte vinden voor opvang van regenwater en het water vasthouden voor droge perioden. Waterschap de Dommel maakt ruimte voor waterberging langs de beken de Dommel en de Run. De gemeente moet ruimte maken voor opvang van regenwater in de openbare ruimte en het groen. Bijvoorbeeld door toepassen van open verharding en de aanleg van wadi's. Ook burgers moeten in de stad hun bijdrage leveren aan het opvangen van regenwater in hun tuinen. Doordat niet alleen veel openbare ruimte, maar ook veel tuinen zijn verhard en de buien heviger worden is de capaciteit van het huidige rioolstelsel onvoldoende. Het rioolstelsel is in Veldhoven voor een groot deel nog een gemengd rioolstelsel. Bij een hoosbui stort met het regenwater het vuile afvalwater over in de beken. Het vuile water en het regenwater moeten worden gescheiden, zoals nu al in de wijk 't Look wordt gedaan. Bij de herziening van het gemeentelijk rioleringsplan, waarvan de voorbereiding in 2018 start, zal klimaatadaptatie dan ook een belangrijke pijler zijn.

In het kader van het klimaatadaptief maken van de stad is vergroenen een belangrijke maatregel. Groen verkoelt en het regenwater kan op groene daken, in tuinen en in het openbaar groen worden opgevangen. De duidelijke herkenbaarheid van de groene lobben op de hittekaart van Veldhoven laat het verkoelend effect van groen goed zien. De groene structuren in Veldhoven staan onder druk van inbreidingswensen. Dit terwijl de groene lobben tussen de wijken juist versterkt moeten worden vanwege hun positieve invloed op de leefomgevingskwaliteit. Ze nodigen als een groene loper de recreant uit naar het buitengebied te gaan en halen de natuur tot diep in het stedelijk gebied. Nu de natuurwaarden in het agrarisch gebied door de intensivering van de landbouw zijn verminderd, is groen in de stad en in bermen steeds belangrijker aan het worden voor het behoud van biodiversiteit.

Hittestresskaart Veldhoven (RIVM)

Een nieuwe trend is dat biomassa steeds meer gezien wordt als grondstof. Dit biedt kansen voor een heel andere kijk op het openbaar groen in de gemeente. Als snoeiafval en maaisel grondstof zijn voor bijvoorbeeld een biomassacentrale of voor een vergister die biogas produceert, dan wordt snoeien en maaien 'oogsten'. Meer groen betekent dan niet meer onderhoudskosten, maar meer opbrengst!

In 2018 wordt een start gemaakt met de herziening van het gemeentelijk Groenbeleidsplan, waarin de waarden van groen voor klimaatadaptatie, biodiversiteit, recreatie, gezondheid en energie een plek krijgen.

Bedrijfsterreinen

Niet alleen in de woonomgeving is groen belangrijk maar ook op bedrijventerreinen bestaat de wens om deze te vergroenen. De aantrekkelijkheid van met name bedrijventerrein De Run als fijne locatie om te werken laat te wensen over. Om aantrekkelijk te blijven voor bedrijven - maar vooral ook voor hun werknemers - heeft bedrijventerrein De Run een kwaliteitsimpuls nodig, zowel visueel als functioneel. Een aantrekkelijke werkomgeving betekent dat de verblijfsfunctie voor werknemers op De Run moet worden verbeterd met bijvoorbeeld meer voorzieningen en een meer campusachtige uitstraling. Door de bestaande hoge bebouwingsdichtheid is er nu nauwelijks ruimte voor groen. In samenspraak met de bedrijven wordt er een plan gemaakt voor de aanpak van De Run.

Om de top van de arbeidsmarkt te bereiken (kennisswerkers), is het voor bedrijven als ASML van belang om een inspirerende werkomgeving aan te bieden. De Gebiedsimpuls voor het gebied ten zuiden van de A67 biedt kansen voor het opwaarderen van dit gebied tot groene contramal voor bedrijventerrein De Run. Er wordt geïnvesteerd in beekherstel van de beken de Dommel en de Run, in natuurontwikkeling, aanleg van landschapselementen en in recreatieve voorzieningen waarmee een aantrekkelijk uitloopgebied voor werknemers ontstaat en het vestigingsklimaat voor bedrijven verbetert.

Aanvullende voorzieningen op bedrijventerreinen zijn door de regels van de gemeente en de provincie vaak strijdig met de functie van bedrijventerrein. De nieuwe Omgevingswet biedt wellicht mogelijkheden om deze regels nog eens tegen het licht te houden.

WE RUN

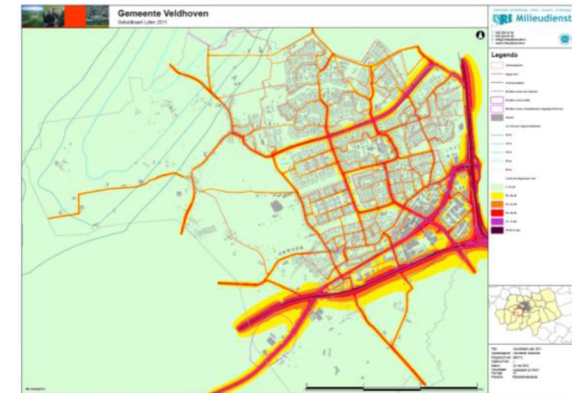

Voor bedrijventerrein Habraken is in het kader van de regionale programmeringsafspraken onlangs besloten een deel van het terrein specifiek uit te geven aan bedrijven die zich richten op circulaire economie. De stip op de horizon ten aanzien van ons materiaalgebruik is de afvalloze samenleving. Afval wordt steeds meer gescheiden ingezameld, gerecycled en hergebruikt, we koersen naar een circulaire economie. Een duidelijke trend is het overschakelen van fossiele grondstoffen (fossil based) naar de biobased economy, of te wel een economie die draait op biomassa als grondstof. Hierbij wordt biomassa gebruikt voor niet-voedsel toepassingen. Beide trends vragen om mogelijkheden voor vestiging van bedrijven, die van afval weer grondstoffen maken. Innovatieve nieuwe concepten en living labs moeten de ruimte krijgen. Op regionaal niveau is gebleken dat er te veel bedrijventerrein beschikbaar is. Daarom is besloten om een deel van Habraken voorlopig niet uit te geven voor vestiging van nieuwe bedrijven. Dit deel is bijzonder geschikt voor de ontwikkeling van een grote zonneweide binnen het stedelijk gebied.

Mobiliteit

Een grote uitdaging voor de toekomst is het mobiliteitsvraagstuk op een duurzamere manier op te gaan lossen. De realiteit is dat de mobiliteit nog steeds groeit en daarmee de behoefte aan meer wegen, parkeerruimte en uitbreiding van de luchthaven. Mobiliteit is verantwoordelijk voor 18% van de CO₂ uitstoot in Veldhoven. Openbaar vervoer, elektrische auto's, (elektrische) fietsen en bijvoorbeeld meer thuiswerken zijn energie efficiënte oplossingen. Overschakelen op elektrische vervoersmiddelen kan de CO₂ uitstoot terugbrengen naar nul als de gebruikte elektriciteit duurzaam wordt opgewekt. En ook de luchtvervuiling door het verkeer is verleden tijd bij overschakeling op elektrisch vervoer. Door de grotere actieradius van de elektrische fiets kan deze een gezond en sportief alternatief vormen voor het forensenverkeer. Veldhoven kan inzetten op het stimuleren van elektrisch vervoer, door bijvoorbeeld een ruimhartig laadpalenbeleid. Elektrisch fietsen kan de gemeente stimuleren door geschikte fietspaden te maken voor snelfietsverkeer, zoals bijvoorbeeld de inprikker op de Slowlane. Verkeersbewegingen in de dichte bebouwing in de stedelijke omgeving vragen extra aandacht voor een goede leefomgevingskwaliteit. Denk aan geluid, luchtkwaliteit en verkeersveiligheid. Het gemeentelijk verkeersbeleid wordt momenteel geactualiseerd. De verwachting is dat verkeersveiligheid, fiets, leefbaarheid en verkeerseducatie een hoge prioriteit krijgen in het nieuwe gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan. Duurzaamheid vormt een rode draad in deze thema's.

Geluidbelasting door wegen

Wonen

De geschetste toekomstige opgaven vragen ruimte: voor klimaatadaptatie, groen, mobiliteit en duurzame energie. Bij het opvullen van vrijkomende locaties als inbreidingslocaties en bij nieuwe uitbreidingslocaties vraagt dit om een zorgvuldige afweging. De unieke stedenbouwkundige opzet van De Drie Dorpen, gelegen in het groen biedt een prima basis voor een goede toekomstbestendige woon- en leefomgevingskwaliteit.

Veldhoven is een sterk verstedelijkte gemeente, maar kent typische dorpse kwaliteiten. Behoud van deze kwaliteiten is niet vanzelfsprekend, daar moet bewust aan gewerkt worden. Dat kan de gemeente niet alleen, daar hebben burgers ook een eigen verantwoordelijkheid.

Eén van de typische dorpse kwaliteiten is de sterke sociale binding. Mensen moeten langer zelfstandig blijven wonen en de participatiemaatschappij doet een beroep op de sociale samenhang. Duurzaamheidsbeleid combineren met het sociaal beleid kan verrassende oplossingen bieden. Energiebeleid gericht op sociale doelgroepen kan bijvoorbeeld een bijdrage leveren aan betaalbaarheid van wonen. In de Woonvisie is dan ook voorgesteld om een onderzoek te doen naar een duurzaamheidslening. En mensen zoeken elkaar ook op rondom duurzaamheidsthema's, zoals de vereniging Veldhoven Duurzaam.

Investeren in leefomgevingskwaliteit

In 2018 start in Veldhoven het opstellen van een Omgevingsvisie in het kader van de nieuwe Omgevingswet. In de Omgevingsvisie moeten alle ruimtelijke opgaven een plaats krijgen. Zoals gezegd is de leefomgevingskwaliteit het samenspel van alle fysieke en sociale aspecten van de leefomgeving. Alleen als deze in balans zijn is er sprake van een goede leefomgevingskwaliteit. We moeten slimme oplossingen zoeken, waarmee meerdere doelen behaald worden.

Alles bij elkaar opgeteld is de conclusie dat er een stevige opgave ligt voor de toekomst. Het gevoel van urgentie op thema's als energie en klimaatadaptatie is sterk gegroeid. Duidelijk is dat de rijksoverheid van gemeenten veel verwacht. Daarbij is hulp en initiatief van burgers, bedrijfsleven, partners, zoals woningbouwcorporaties, buurgemeenten, regio en de provincie hard nodig.

We moeten op tijd investeren in de leefomgevingskwaliteit van de toekomst. De komende jaren is daarom mogelijk een heroverweging nodig over de beschikbare middelen.

3. Duurzame ruimtelijke ontwikkeling

♦ **Ambitie 2030**

- Een duurzaam Veldhoven;
- Gemeentebreed duurzaam beleid, uitgewerkt in een gemeentebrede duurzaamheidsvisie (met uitvoeringsplannen) voor alle drie de P's (People, Planet, Profit);
- Integrale samenwerking tussen de gemeentelijke afdelingen en met eventuele externe partners;
- De kwaliteit van natuur en landschap in Veldhoven heeft zich verbeterd t.o.v. 2008;
- Beperken gevolgen van veranderend klimaat, door maatregelen tegen piekbuien, droogte en hittestress.

♦ **Koers**

We streven ernaar om duurzaamheid zoveel mogelijk een integraal onderdeel te laten zijn van het beleid op allerlei terreinen. In hoofdstuk 2 is de menukaart geschetst aan de hand waarvan de komende jaren gewerkt gaat worden aan deze integratie. Aan een separate gemeentebrede duurzaamheidsvisie werken we daarom niet.

Duurzaamheid wordt in de lopende ruimtelijke ontwikkelingsplannen integraal meegenomen. Aan bouwers wordt het instrument Gemeentelijke Praktijk Richtlijn (GPR) voor duurzaam bouwen beschikbaar gesteld en bouwers krijgen advies over duurzaam bouwen. In 2018 wordt gestart met het opstellen van een Omgevingsvisie. Duurzaamheid en milieu als leefomgevingskwaliteit zullen via de Omgevingsvisie nog beter worden geïntegreerd in het ruimtelijk beleid.

De Woonvisie wordt jaarlijks vertaald in prestatieafspraken met de woningcorporaties. Duurzaamheid is daarbij een belangrijk thema. Een belangrijke afspraak uit de Woonvisie is dat de gemeente een verkenning uitvoert naar de mogelijkheid en wenselijkheid om een duurzaamheidslening te verstrekken.

Groen is nodig voor biodiversiteit, klimaatadaptatie, recreatie en gezondheid. De biomassa die vrijkomt bij het onderhoud van het groen zou benut kunnen worden voor de productie van energie. In 2017-2019 wordt gestart met het opstellen van een nieuw landschapsbeleidsplan met aandacht voor het benutten van deze waarden van groen.

Integraal beleid:

Duurzaamheid is bij ruimtelijke ontwikkelingen een integraal onderdeel van de planvorming. Ook bij het opstellen van gemeentelijke beleidsplannen, zoals de Woonvisie, is duurzaamheid meegenomen. De geplande herziening van het Landschapsbeleidsplan moet nog worden gerealiseerd. Bij de herziening hoort ook een evaluatie van de bereikte resultaten tot nu toe. De klimaatverandering is zich inmiddels nadrukkelijker en sneller aan het manifesteren dan gedacht. Regionaal is er een klimaatstresstest uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat verdroging, zomerse hitte en piekbuien problemen kunnen geven.

DUURZAAMHEIDSLENING

In het Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (VGRP) 2015-2019 ligt vast hoe de gemeente met regenwater omgaat. In 2018 wordt gestart met het opstellen van een nieuw VGRP, waarin het klimaatadaptief maken van Veldhoven nadrukkelijk wordt meegenomen.

Veldhoven neemt ook deel aan het regioproject Agro-food vanwege de wisselwerking tussen platteland en stad en de duurzame aspecten die hierbij een rol spelen (geur, fijnstof, voedselvoorziening, gezondheid).

Activiteit / toelichting	Rol gemeente
1. Duurzaamheid integreren in nieuwbouw- en renovatieprojecten - De Drie Dorpen - Slot Oost - De Run - Habraken - kleinere inbreidingslocaties	Opdrachtgever/ Stimulator
2. GPR gebouw: Applicatie gratis beschikbaar stellen aan bouwers.	Facilitator
3. Advies duurzaam (ver)bouwen	Stimulator
4. Omgevingsvisie: integratie van duurzaamheid en milieu	Opdrachtgever
5. Maatregelen uit de Woonvisie: -Prestatieafspraken met corporaties -Onderzoek duurzaamheidslening	Partner Facilitator
6. Duurzaamheid integreren in beleidsplannen: -Mobiliteitsbeleid -Groenbeleidsplan -Rioleringsplan	Regisseur
7. Agro-food: regionaal programma	Partner
Totaal	

4. Energie

♦ **Ambitie 2030**

- In 2030 een vermindering van de CO₂-uitstoot met 30% ten opzichte van 1990;
- Energiebesparing gemeentelijke gebouwen 2% per jaar t.o.v. 2008.
- Energiebesparing openbare verlichting 20% in de periode 2015-2020.

Landelijk is de CO₂ reductie-doelstelling inmiddels aangescherpt naar CO₂-neutraal in 2050.

♦ **Koers**

Voor het bereiken van de ambities werken we langs drie sporen:

- het beperken van de uitbreiding van het energieverbruik
- het verminderen van het huidige energieverbruik
- het verduurzamen van het huidige energieverbruik.

Beperken van de uitbreiding van het energieverbruik

De stijging van de CO₂-uitstoot komt vooral door groei van het aantal bedrijven en woningen. Werken aan het verminderen van het huidige energieverbruik is dweilen met de kraan open als we er niet in slagen de groei van het energieverbruik door nieuwbouw en uitbreiding van bedrijven zoveel mogelijk te beperken. We zetten daarom in op het zoveel mogelijk Nul-op-de-Meter (NOM) en aardgasloos realiseren van nieuwbouw woningen. We stellen het aardgasloos en NOM bouwen verplicht op grond die de gemeente in eigendom heeft en stimuleren dit bij de bouw op grond van derden. Voor het aardgasloos bouwen worden we ondersteund door de partners in de Greendeal Aardgasvrije wijken. Bij nieuwbouw door de gemeente zelf geven we het goede voorbeeld, bijvoorbeeld bij de nieuwbouw van het zwembad. Het energieverbruik beperken bij nieuwbouw en uitbreiding van bedrijven pakken we op via advisering en door het toetsen van de toepassing van energiemaatregelen uit de landelijke lijst met zogenaamde 'erkende energiebesparingsmaatregelen'.

Verminderen van het huidige energieverbruik

Het tweede spoor in de koers is het verminderen van het huidige energieverbruik. Als gemeente willen we hierbij het goede voorbeeld geven door energiebesparende maatregelen te treffen in onze eigen gebouwen en de openbare verlichting. Ambitie is om

CO₂ weetjes Veldhoven

- ♦ **Totale CO₂-uitstoot is gestegen sinds 1990. Reden: groei aantal woningen, bedrijven en verkeer.**
- ♦ **In periode 2010-2015: nog steeds stijging totale CO₂-uitstoot met 11%.**
- ♦ **Positief: energieverbruik woningen vertoont wel een duidelijke daling sinds 2011.**
- ♦ **CO₂-uitstoot in 2015: 328 kton**

CO₂ uitstoot per sector in Veldhoven

- ♦ **Industrie: 38%**
- ♦ **Verkeer en vervoer: 18%**
- ♦ **Gebouwde omgeving (woningen, commerciële dienstverlening, gezondheidszorg, maatschappelijk vastgoed): 44% (Bron: Klimaatmonitor).**

Zie bijlage 1 voor een uitgebreid overzicht van de stand van zaken van het energieverbruik.

in ieder geval maatregelen met een terugverdientijd van minder dan 10 jaar uit te voeren. Voordeel hiervan is dat dit een kostenbesparing op de energierekening oplevert.

Voor bedrijven is het verplicht om de 'erkende' energiemaatregelen te treffen die in 5 jaar worden terugverdiend. Hier wordt bij bedrijfscontroles op gehandhaafd. Om het energieverbruik van bestaande woningen te verminderen zijn zeer forse investeringen nodig. Goed isoleren betekent vaak een ingrijpende verbouwing. We ondersteunen burgers met advies en informatie via het voor verbouwingen vaak noodzakelijke vergunningetraject en sinds 2016 via het energieloket SlimWonen+. Ook de lokale energiecoöperatie Veldhoven Duurzaam staat inwoners van Veldhoven bij met advies.

Daarnaast loopt het pilot project "Versnellen op natuurlijke momenten". Met subsidie van de VNG werken we in deze pilot samen met regiogemeenten, makelaars, banken en bouwbedrijven aan een methodiek om het verhuismoment aan te grijpen om bestaande woningen te verduurzamen. De directe besparing van het project is zeer beperkt, ongeveer 30 woningen in Veldhoven die energiezuiniger zijn. Maar de potentie is groot, want ca. 10% van de woningen verandert jaarlijks van eigenaar. Naast de pilot gebruiken we de informatie die de Greendeal Aardgasvrije wijken oplevert om te kijken wat er nodig is om bestaande wijken in Veldhoven aardgasvrij te maken in de verdere toekomst.

Verduurzamen van het huidige energieverbruik

De derde stap in de koers is het verduurzamen van het energieverbruik. Hiernaar wordt de komende jaren in regionaal verband nader onderzoek gedaan, waarbij gekeken wordt of bij de realisatie de inzet van de omgevingswet mogelijk is.

Uit het regionaal onderzoek 'Ruimte voor Energie' is in elk geval gebleken, dat in Veldhoven vooral de toepassing van zonne-energie een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van het energieverbruik kan leveren. Door de toepassing van zonnepanelen kunnen er echt meters gemaakt worden in het verminderen van de CO₂-uitstoot, want circa een derde deel van de CO₂-uitstoot in Veldhoven wordt veroorzaakt door het elektriciteitsverbruik. Zonnepanelen zijn een betrouwbare vorm van duurzame energie. Bovendien renderen zonnepanelen goed door de salderingsregeling en de mogelijkheid om de BTW terug te vragen.

CO₂-uitstoot per woning per jaar

Bestaande woning: 4.700 kg

Nieuwe woning (EPC 0.4): 3.200 kg

Nieuwe NOM woning: 0 kg

Per nieuwbouw van 100 woningen stijgt de totale uitstoot van CO₂ in Veldhoven met ca. 0,1% als deze volgens de huidige EPC van 0.4 gebouwd worden.

Van 2017 tot en met 2020 worden ca. 850 woningen gebouwd, waarvan 300 in Huysackers.

Energieweetjes Veldhoven

- ♦ **Elektriciteitsverbruik woningen: 10% van de CO₂-uitstoot**
  - ♦ **Aantal woningen met zonnepanelen in 2015: 677**
  - ♦ **opbrengst hiervan is ca. 3,5 miljoen kWh**
- (bron: Klimaatmonitor en Nationale EnergieAtlas).**
- ♦ **Bedrijven: 2.400 zonnepanelen geplaatst 12.000 panelen nog te plaatsen met SDE subsidie.**
- (Bron: RVO).**

Toch is het aantal zonnepanelen nog erg beperkt. Dus misschien ervaren mensen belemmeringen. We starten daarom een energiedialoog om te ontdekken waar we als gemeente nog moeten ondersteunen en hoe we het energiebeleid het beste kunnen integreren in andere beleidsterreinen. We richten ons daarbij de komende jaren in het bijzonder op het stimuleren van de toepassing van zonnepanelen. Iedereen kan namelijk meedoen aan de toepassing van zonnepanelen: woningcorporaties bieden aan hun huurders zonnepanelen aan, mensen die zonnepanelen niet direct zelf kunnen betalen kunnen geld lenen bij het landelijk Energiefonds en als je dak ongeschikt is kun je deelnemen aan de realisatie van de geplande zonneweide aan de Voorwaard. En we gaan verkennen of er nog meer mogelijkheden zijn voor zonneweides. Voor bedrijven is investeren in zonnepanelen, dankzij de subsidie van de Stimuleringsregeling Duurzame Energie (SDE), ook aantrekkelijk. Veldhoven heeft nu nog een eigen zonnekaart, waarop mensen kunnen zien hoeveel zonnepanelen op hun dak passen. De provincie heeft echter ook een zonnekaart online staan, zodat we vanaf 2018 stoppen met onze eigen zonnekaart.

♦ **Raming resultaat activiteiten**

In het overzicht van geplande activiteiten is daar waar mogelijk een indicatie gegeven van de CO₂ reductie. Voor veel activiteiten is het echter niet goed mogelijk om dit te kwantificeren. Via de landelijke monitoring zal moeten blijken of de activiteiten in totaal de beoogde CO₂-reductie opleveren.

Gemeentelijke gebouwen Veldhoven
(excl. scholen en de bibliotheek)

- ♦ ***CO₂-uitstoot: ca. 4.000 kg***
- ♦ ***Dit is ca. 1,2% van de totale CO₂ - uitstoot in Veldhoven***
- ♦ ***Er is afgelopen jaren veel geïnvesteerd in energiebesparende maatregelen en zonnepanelen***

Openbare verlichting

- ♦ ***2,5% energiebesparing gerealiseerd in jaren 2015-2016.***
- ♦ ***Realisatie 20% besparing in 2015 - 2020 betekent 4% per jaar dus het besparingstempo moet omhoog.***

Zie bijlage 2 voor het overzicht van het energieverbruik door gemeentelijke gebouwen en de openbare verlichting.

Activiteit / toelichting	Bijdrage aan CO ₂ doelstelling	Rol gemeente
Beperken uitbreiding energieverbruik		
Beperken van de uitbreiding van het energieverbruik bij nieuwbouw woningen: - deelname aan Greendeal Aardgasvrije wijken - verplichten NOM en aardgasvrij bouwen op grond van de gemeente (Zilverackers, Slot Oost, Heikant/Zoom) - stimuleren NOM en aardgasvrij bouwen bij nieuwbouw op grond van derden	Beperking groei met ca. 0,85%	Aanjager Opdrachtgever Aanjager
Beperken energieverbruik nieuwe bedrijven door advies duurzaam bouwen		Stimulator
Energiezuinig zwembad bij nieuwbouw	0,15% ¹	Opdrachtgever
Verminderen huidige energieverbruik		
Onderzoek naar energiemaatregelen bij gemeentelijke gebouwen/scholen		Opdrachtgever
Energiebesparing openbare verlichting (nog 17,5% tot 2020)	0,07%	Opdrachtgever
Handhaven van de energiemaatregelen met terugverdientijd van minder dan 5 jaar bij bedrijven		Reguleren
SlimWonen+ (energieloket)		Facilitator Partner
Pilot 'Versnellen op natuurlijke momenten'		Regisseur
<i>Activiteiten derden:</i> - renovatie huurwoningen door corporaties tot gemiddeld label B in 2020 - energieadviezen door Veldhoven Duurzaam		

1 Het energieverbruik van het huidige zwembad bedroeg in 2015 350.000 m³ gas en 600.000 kWh elektriciteit. Dit komt overeen met ca. 1 miljoen kg CO₂, oftewel 0,3% van de CO₂ uitstoot van heel Veldhoven. Uitgegaan wordt van een verbetering van tenminste 50% van de energie-efficiëntie bij nieuwbouw.

Verduurzamen huidig energieverbruik		
Duurzame energie: onderzoek Ruimte voor duurzame energie (regio) (gereed)		Regisseur
Zonneweide Vooraard (ca. 1 ha)	0,12%	Facilitator
Verkenning mogelijkheden van meer zonneweides (streven is 5 ha)	0,6%	Opdrachtgever
Onderhoud digitale zonnekaart voor geschiktheid daken voor zonnepanelen		Facilitator
Energiedialoog		Stimulator
<i>Activiteiten derden</i> -Zonnepanelen actie woningcorporaties -landelijke subsidieregeling Stimulering Duurzame Energie (SDE)	0,12% ² pm	

---

2 Per 1 juni 2017 hadden zich 93 huurders van woningcorporatie thuis aangemeld voor plaatsing van zonnepanelen. Uitgaande van een gemiddeld elektriciteitsverbruik van 3.500 kWh per woning en 80% dekking van dit verbruik door de zonnepanelen heeft de actie nu ca. 0,04% vermindering van de CO2 uitstoot opgeleverd. In 3 jaar zou dit 0,12% op kunnen leveren.

5. Bewustwording

♦ **Ambitie 2030**

- Gemeente, burgers, ondernemers en instanties handelen bewust duurzaam

♦ **Koers**

Medewerking van burgers, bedrijfsleven, partners, zoals woningbouwcorporaties en mede-overheden zijn hard nodig om een goede leefomgevingskwaliteit te behouden. We zoeken deze samenwerking op. We ondersteunen met artikelen op de gemeentepagina de duurzaamheidsambities. Hierbij richten we ons op de aanbevelingen: meer persoonlijke communicatie, belonen van gewenst gedrag en voortdurend resultaten/voortgang laten zien. Goede initiatieven op gebied van duurzaamheid van burgers en bedrijfsleven zetten we in het zonnetje. De Greenkids zijn al jaren succesvol actief en er zijn meer aanmeldingen dan plaatsen. De publiekscampagnes 'Nacht van de Nacht' en 'Winkelen: Pak de fiets' lopen inmiddels 10 jaar en beëindigen we in 2018.

Als het gaat om duurzaam inkopen vervult de gemeente een voorbeeldfunctie. Dit is ook vastgelegd in het in juli 2017 vastgestelde inkoopbeleid. Vanuit de voorbeeldfunctie is de gemeente ook lid van het convenant Forest Stewardship Council (FSC) voor duurzaam bosbeheer. Dit lidmaatschap zeggen we op, maar we blijven wel FSC hout toepassen.

Activiteit / toelichting	Rol gemeente
1. Greenkids: Leerlingen groep 7 betrekken bij lokale duurzaamheid	stimulator
2. Publiekscampagnes	stimulator
3. Film Before the flood vertonen (gereed)	stimulator
4. Duurzaam inkopen: inbreng duurzaamheid bij aankopen. Hierbij kan circulair inkopen ook een mogelijkheid zijn	opdrachtgever
5. Lid van Forest Stewardship Council (FSC) convenant	opdrachtgever/ stimulator
Totaal	

Samen op weg naar een Duurzaam Veldhoven.

De bekendheid van de milieuactiviteiten van de gemeente zijn verbeterd als gevolg van de inzet van een goede basisboodschap. We communiceren over onze voorbeeldfunctie, herhalen de basisboodschap en gebruiken het duurzaamheidslogo op meerdere uitingen.

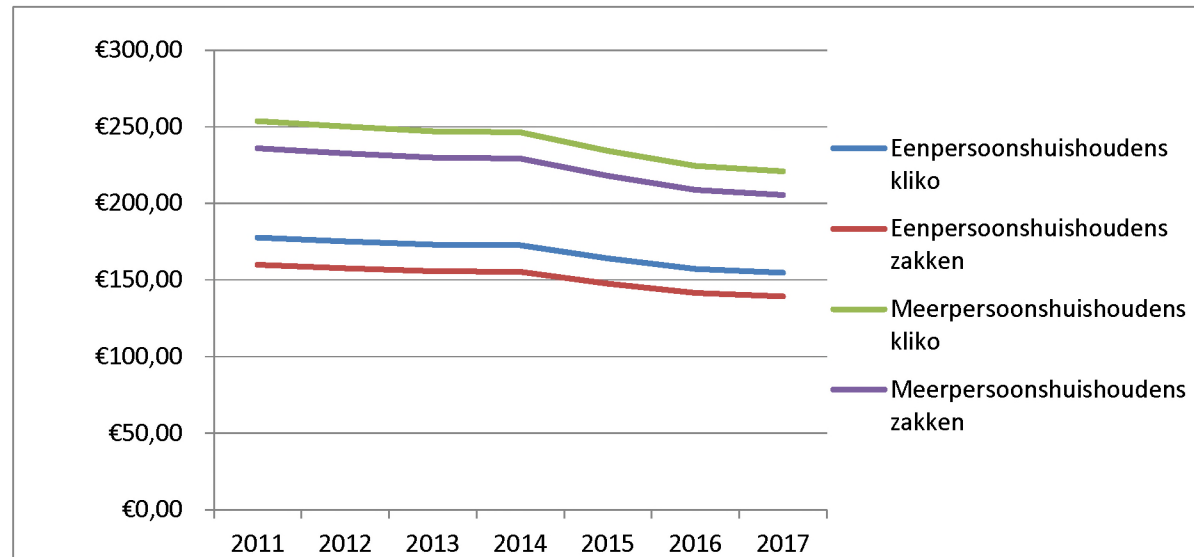
6. Materialentransitie

♦ **Ambitie**

- Overgang van een lineaire economie (grondstof winnen, produceren, consumeren, afdanken en vernietigen) naar een retour of circulaire economie (Gemeentelijk Grondstoffenplan 2013-2016, Veldhoven afvalloos maar boordevol grondstoffen);
- Streven naar een (nagenoeg) afvalloze samenleving in 2020 waarin inwoners alleen nog maar herbruikbare grondstoffen aanleveren en (nagenoeg) geen (rest) afval.
- 5% restafval in 2020/ duurzamer maar niet duurder! (regionaal Manifest Afval).

Jaar	Doelstelling ton restafval per jaar	Realisatie restafval in ton per jaar	Doelstelling kilogram restafval per inwoner per jaar	Realisatie kilogram restafval per inwoner per jaar
2011	9.501		217	
2016	5.701	5.838	130	131,75
2020	475		11	

Doelstelling hoeveelheid restafval
In 2016 is de doelstelling voor restafval bijna gerealiseerd (de realisatie is slechts 137 ton, respectievelijk 1,75 kilogram per inwoner hoger dan de doelstelling van 2016).

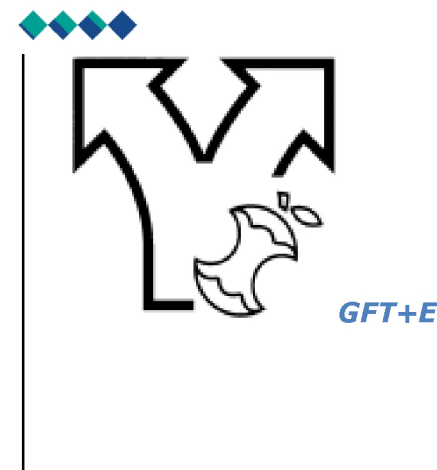

Doelstelling afvalstoffenheffing
Daarnaast is de afvalstoffenheffing in 2017 ten opzichte van 2011 met 13% afgenomen waarmee de afvalinzameling ook goedkoper is geworden voor de bewoners.

♦ **Koers**

In de 'Evaluatie nieuwe afvalinzamelmethode' van mei 2017 is aangegeven welke stappen gezet gaan worden om tot een verdere reductie van restafval te komen om de doelstelling van 2020 te realiseren. Dit zijn de hieronder aangegeven activiteiten, die de grootste bijdrage (++) leveren aan de doelstelling. Er zijn geen kosten aangegeven omdat deze onderdeel uitmaken van de afvalstoffenheffing en niet uit de begroting voor milieubeleid worden bekostigd.

Vorig jaar besloot het kabinet dat er vanaf 2024 geen asbest meer op de Nederlandse daken mag liggen, vanwege de gezondheidsrisico's die blootstelling met zich mee kan brengen. Veldhoven wil een campagne uitvoeren om burgers te motiveren asbest van hun daken te verwijderen

Activiteit / toelichting	Bijdrage aan doelstelling	Rol gemeente
1. Evaluatie nieuwe wijze van afvalinzameling (inmiddels uitgevoerd)	+	regisseur
2. Onderzoeken mogelijkheden stimuleren gescheiden afvalstromen en demotiveren restafval middels tarifiering, extra en/of kleinere inzamelbakken.	++	regisseur
3. GFT+E: Proef gratis aanbieden op milieustraat	++	regisseur
4. Oud papier: onderzoeken mogelijkheden en financiële consequenties wijzigen inzamelfrequentie.	+	regisseur
5. Luiers: onderzoeken nieuwe mogelijkheden recycling (in regioverband), samenwerking met kinderdagverblijven en ondergrondse inzameling.	+	regisseur
6. Textiel: onderzoek naar inzameling en verwerking.	+	regisseur
7. Grof huishoudelijk afval: onderzoek naar mogelijkheden deassemblage op milieustraat.	++	regisseur
8. Kringloopgoederen: nieuw contract afsluiten.	+	regisseur
9. PMD: aanbesteden verwerking en vermarkting PMD.	+	gezamenlijk opdrachtgever
10. Glas: containers ondergronds brengen	0	regisseur
11. Hoogbouw: onderzoeken mogelijkheden gescheiden inzameling per locatie.	++	regisseur
12. Bestaande contracten beheren, evalueren en nieuwe ontwikkelingen bijhouden (in regioverband)	+	regisseur deelnemer
13. Uitvoeringsbesluit afvalstoffen- verordening aanpassen op wijzigingen	verplicht	regisseur
14. Asbest: stimuleren sloop asbestdaken	+	regisseur

7. Wettelijke taken

♦ **Ambitie 2030**

- Voldoen aan de wettelijke normen en waar gewenst een betere milieukwaliteit dan het wettelijke minimum nastreven in verband met gezondheid.
- Voorkomen stagnatie van projecten vanwege milieunormen.

♦ **Koers**

Veldhoven blijft minimaal voldoen aan de wettelijke normen. Bij het opstellen van de Omgevingsvisie wordt gekeken waar kansen en wensen zijn om een nog betere leefomgevingskwaliteit te behalen en daarmee een bijdrage te leveren aan verbetering van de gezondheid. Als de kaarten van de verschillende soorten milieubelasting op elkaar worden gelegd kunnen locaties waar stapeling van hinder plaatsvindt prioriteit krijgen. Voor de wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving wordt jaarlijks een apart programma, met een eigen budget opgesteld en ook geëvalueerd.

Veldhoven voldoet aan haar verplichtingen op het gebied van lucht, geluid, externe veiligheid en bodem. Nieuwe verplichtingen zijn in de planning opgenomen.

Omgevingsvisie

Project/ toelichting	Bijdrage aan doelstelling	Rol gemeente
1. Regionale verkeersmilieukaart (RVMK) en monitoringstool van Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) 2017-2019: inzicht in milieueffecten van infrastructurele en ruimtelijke maatregelen, beleidsinstrument mede op het gebied van luchtkwaliteit.	verplicht	gezamenlijk opdrachtgever en deelnemer
2. Geluidsanering woningen: regionaal (subsidie)project	verplicht	deelnemer
3. EU-richtlijn omgevingslawaai: voor 30 juni 2017 vaststellen van geluidbelastingkaarten en tabellen. Actieplan 2018.	verplicht	gezamenlijk opdrachtgever
4. Externe veiligheid: regionaal programma, toezicht risicobedrijven.	verplicht	reguleren
5. Bodem: uitzetten onderzoeken, bijhouden bodeminformatiesysteem (aanschaf abonnement webbased programma met eenmalige conversie), bodemkwaliteitskaart, sanering spoedlocaties.	verplicht	Regisseur reguleren
6. Milieu in bestemmingsplannen	verplicht	adviseur
7. Doorontwikkelen milieutaken omgevingsdienst (Odzob)	verplicht	opdrachtgever
8. Oplaadpalen: behandelen aanvragen en contractbeheer	Verplicht	reguleren

8. Organisatie en financiën

Om het beleid uit te voeren en te evalueren zijn ondersteunende activiteiten nodig. Hierbij horen zaken als overleg (zowel bestuurlijk als ambtelijk), planning, bijdragen aan begroting/jaarrekening en evaluatie. Regionaal wordt op gebied van duurzaamheid goed samengewerkt en vindt bestuurlijk overleg plaats aan de Gesprekstafel duurzaamheid. Op gebied van energie is vanuit de VNG tot eind 2017 subsidie beschikbaar gesteld voor regionale ondersteuning van energieprojecten. De gemeente Waalre beheert namens de regio deze subsidie. De samenwerking met andere gemeenten in de regio in projecten gebeurt in wisselende samenstelling.

Belangrijk is de monitoring van de voortgang van duurzaamheid. Een belangrijke bron is de landelijke klimaatmonitor, hierin worden belangrijke kengetallen per gemeente verzameld, waarbij deze getallen ook vergelijkbaar zijn met andere gemeenten. Daarnaast zijn er nog andere monitor instrumenten die de gemeente kan gebruiken om de stand van zaken te beoordelen, zoals de Lokale Energie Etalage, de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (GDI-index), Waar staat je gemeente en de Duurzaamheidsmeter (deze kan om de vier jaar ingevuld worden rond de gemeenteraadsverkiezingen).

Activiteit/ toelichting	Rol gemeente
1. Gesprekstafel duurzaamheid (bestuurlijk)	Partner in netwerk
2. Regionale samenwerking duurzaamheid	Deelnemer/ trekker
3. Planning en begroting	Regisseur
4. Monitoren voortgang	Regisseur

♦ **Beschikbaar budget**

Door de steeds verdergaande integratie van het milieubeleid in andere beleidsvelden is het milieubudget beperkt en wordt in 2018 verminderd met €30.000,-. Vanaf 2018 betekent dit dat de beschikbare middelen vanuit het budget milieubeleid nagenoeg uitsluitend voor wettelijke taken worden ingezet. Dit betekent niet dat er voor de overige activiteiten geen kosten zijn, maar dat er vooral personele inzet is en/of dat duurzaamheid onderdeel van een integraal project betreft. Eventuele externe kosten worden dan vanuit het integrale project of een ander budget bekostigd en komen niet ten laste van het budget voor milieubeleid. De materialentransitie bijvoorbeeld wordt volledig uit de afvalstoffenheffing bekostigd.

Budget is beschikbaar in 656000 (milieubeleid). In totaal gaat het in 2017, 2018 en 2019 om:

Begroting	2017	2018	2019
Milieubeleid	€ 47.749	€17.749	€17.749

Bijlage 1: Stand van zaken Energie

In de landelijke Klimaatmonitor worden per gemeente gegevens verzameld vanaf 2010. De totale CO₂-uitstoot (uitstoot voor al het energieverbruik, inclusief verkeer en vervoer) in Veldhoven bedroeg in 2015 ca. 328 kiloton en ca. 294 kiloton in 2010. Dit is een stijging met 11%.

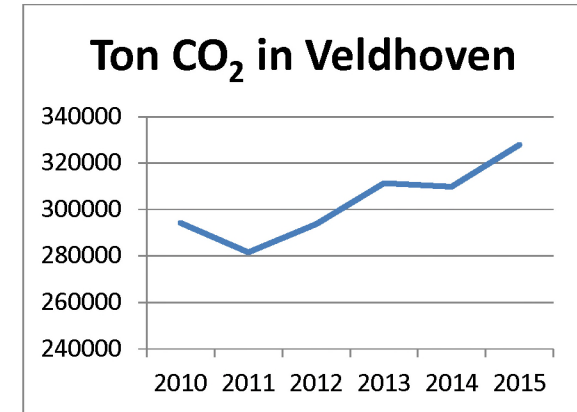
Veldhoven is vanaf 1990 fors gegroeid. Een groot deel van bedrijventerrein De Run, Habraken en de wijken De Kelen, Heikant, De Polders en Oerle Zuid zijn allemaal na 1990 gebouwd. Het energieverbruik en de CO₂-uitstoot zijn daardoor ook gegroeid. De laatste jaren neemt het energieverbruik door met name woningen af. De CO₂-uitstoot is sinds 2010 echter nog steeds stijgende, door het groeiend elektriciteitsverbruik door de sectoren industrie en gezondheidszorg.

Gegevens over het energieverbruik in 2008 zijn helaas niet meer vergelijkbaar met gegevens over het huidige energieverbruik door gewijzigde uitgangspunten. De energiebesparingsdoelstelling kunnen we daardoor niet monitoren.

Duurzame energieopwekking

Landelijk was het aandeel duurzame energie in het totaal energieverbruik 5,8% in 2015 en 5,9% in 2016. De productie van duurzame energie is wel van 2015 tot 2016 met 5% gegroeid, maar het totaal energieverbruik groeit ook, waardoor het aandeel duurzame energie in het totale verbruik maar met 0,1% is gestegen (bron: CBS).

In Veldhoven bedroeg het aantal woningen met zonnepanelen in 2015 677. In totaal stond er in 2015 bijna 3.600 Kw vermogen aan zonnepanelen opgesteld (bron: Klimaatmonitor). Deze leveren ca. 3,5 miljoen kWh. Het aantal bedrijven met zonnepanelen is niet geregistreerd in de klimaatmonitor. Er wordt geen windenergie opgewekt in Veldhoven.

Stijging van de CO₂ uitstoot in periode 2010-2015

Energiebesparing gemeentelijke gebouwen

Het gebouwenbestand van de gemeente Veldhoven is in beweging: er komen nieuwe gebouwen bij en er worden gebouwen gesloopt. Ook het gebruik, de openingstijden en het aantal gebruikers kent schommelingen. Het is daarom niet mogelijk het energiegebruik nu en van een aantal jaren geleden te vergelijken. Alle gebouwen beschikken inmiddels wel over een monitorsysteem, waarmee gebouwbeheerders een goed instrument hebben voor bewaking van het energieverbruik. Bij onderhoud en vervanging worden maatregelen getroffen om het energieverbruik te verminderen. Bij nieuwbouw wordt uitdrukkelijk gekeken naar duurzaamheid en energiebesparing, bijvoorbeeld bij de MFA's.

2010	2011	2012	2013	2014	2015
291	418	1.005	1.658	2.652	3.593

Ontwikkeling van het vermogen van zonnepanelen in kWpiek

Bijlage 2: Energieverbruik gemeentelijke gebouwen en openbare verlichting

Gemeentelijke gebouwen				
Pand alleen in eigendom	Adres	Label	kWh in 2016	m³ in 2016
Sporthal De Kempen Campus	Knegselseweg 40	A	330.000	50.000
MFA Noord	Smelen 38	A	320.000	10.000
MFA Midden	Sterrenlaan 5	A	250.000	5.000
Theater De Schalm	Meiveld 3	A	200.000	9.000
Sporthal De Atalanta	De Dom 9-11	A	100.000	30.000
MFA Zuid	Pastoor Jansenplein 15	A	170.000	10.000
Muziekschool	Bossebaan 60	A	50.000	15.000
Sporthal Nuvoc	Korze 80	A	40.000	15.000
Brandweer	De Run 5610	C	35.000	15.000
Educatief Centrum De Parasol	Sterrenlaan 15	B	35.000	14.000
Wijkcentrum De Ligt	De Ligt 167	A	45.000	7.000
Korein kinderopvang	Messenmaker 6+8	B	12.000	11.000
Jongeren centrum Odeon	Burgm. van Hoofflaan 151	A	35.000	5.000
Tafeltennisvereniging TTVV	Burgm. van Hoofflaan 147	C	25.000	8.000
Voetbalvereniging Marvilde	Kerkakkerstraat 139	A	14.000	8.000
Erikant	Norenberg 19	A	14.000	7.500
Sentrum 70	Handwijzer 34	B	21.000	2.000
Bibliotheek	Meiveld 2	C		
Kikidio (voormalige Rank)	Bussels 37	C		
De Nieuwe Band	van Aelstlaan 14	A		
Totaal			1.696.000	221.500

Energie label A is het meest energiezuinig.

Pand in eigendom +gebruik	Adres	Label	kWh in 2016	m ³ in 2016
Sportcentrum Den Ekkerman	Wal 150-152	C	300.000	900.000
Gemeentehuis	Meiveld 1	B	650.000	55.000
Parkeergarage	Meiveld	G	200.000	0
Museum 't Oude Slot	Hemelrijken 6	D	20.000	10.000
Gemeentewerf	De Run 5618	E	17.000	5.000
Gymzaal	van Vroonhovenlaan 6	G	10.000	7.000
Gymzaal	Norenberg 21	F	5000	8.000
Gymzaal	Messenmaker 4	G	10.000	6.000
Gymzaal	Bisschopstraat 3	G	6000	7.500
Kinderboerderij	De Twijnder	G	5000	2.500
Begraafplaats Hoge Bogt	Eindhovensebaan	G		1.500
Milieustation	Habraken	G		
			1.223.000	1.002.500
	Totaal gebouwen		2.919.000 kWh	1.224.000 m³
	Totaal Kg CO₂		1.500.000 kg	2.300.000

Omrekenfactoren: 1kWh=0,526 kg CO₂ en 1m³ aardgas=1,88 kg CO₂

Veldhoven neemt vanaf 2015 deel aan het landelijk project monitoring openbare verlichting, waarbij in 2020 20% energiebesparing moet zijn bereikt. De nul situatie voor de openbare verlichting bedroeg in 2015:

		Kengetal	Veldhoven
Aantal lampen	Per inwoner	0,21	0,29
Verbruik	Per inwoner (kWh)	40,3	54,7
Verbruik	Per lamp (kWh)	191,4	191,4
Vermogen	Per lamp (4.100 uur)	46,7	46,7

Het elektriciteitsverbruik voor de openbare verlichting bedroeg in 2015 ca. 2,52 miljoen kWh en in 2016 2,46 miljoen kWh. Dit is een besparing van 62.000 kWh ofwel 2,5%. Omgerekend naar CO₂ uitstoot komt dit overeen met ca. 32.600 kg CO₂. Om 20% besparing in de periode 2015 tot 2020 te halen dient 4% per jaar bespaard te worden, dus het besparingstempo moet omhoog.

Energielabels scholen:

St. Jan Baptist (school)	Oude Kerkstraat 27	C
Zeelsterhof (school)	Blaarthemseweg 24	C
De Rank (school)	Eikebeek 2	C
Casimir (school)	Heike 19	E
Berckacker (school)	Norenberg 23	B
De Bussels (school)	De Bussels 37	C
Heiacker (school)	Weldesehei 2	D